

ให้กับเกษตรกรมากขึ้น

2) กิจกรรมสาธิตการเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ที่ถูกวิธีจะช่วยลดต้นทุน เวลา และเพิ่มผลผลิต เพิ่มพูนรายได้ให้กับเกษตรกรมากขึ้น

3) กิจกรรมวันตลาดนัด การให้นักเรียนได้รับประสบการณ์โดยตรงในการผลิต การจำหน่ายและการตลาด จะทำให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในงานที่ทำอยู่ และมีความรู้กว้างขวางขึ้น

4) กิจกรรมการทำปุ๋ยหมัก เพื่อให้นักเรียน ครู และประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันเก็บเศษขยะมูลฝอย เศษอาหาร มูลสัตว์เลี้ยง และวัชพืชมาทำปุ๋ยหมักใช้ในการเกษตร

5) กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น จะช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ท้องถิ่นนั้น ๆ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 6 ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน มีกิจกรรมเสนอแนะดังนี้

1) กิจกรรมศูนย์บริการข่าวสาร การเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ และเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นการฝึกทักษะด้านการใช้ภาษาไทยให้นักเรียน และยังเป็นการทำให้นักเรียน และประชาชนมีความรู้กว้างขวางขึ้น

2) กิจกรรมการจัดป้ายข่าวเหตุการณ์และวันสำคัญ การรายงาน ข่าว เหตุการณ์ และวันสำคัญ โดยการเขียนหรือตัดข้อความประกอบแผนที่และรูปภาพในป้ายนิเทศหรือป้ายข่าวเหตุการณ์ และวันสำคัญ จะช่วยให้ข่าวและเหตุการณ์นั้น ๆ มีคุณค่ามากขึ้น

3) กิจกรรมหนังสือพิมพ์กระดานดำ การให้นักเรียนเขียนข่าวและ เหตุการณ์และสิ่ง เสนอซึ่งคนในชุมชนควรรับทราบ เป็นการส่งเสริมทักษะภาษาไทย ศิลปะศึกษา และเป็นการเสนอข่าวเหตุการณ์แบบประหยัด ทั้งช่วยสนับสนุนการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือด้วย

4) กิจกรรมหนังสือพิมพ์แผ่นเดียว การจัดทำหนังสือพิมพ์แผ่นเดียว โดยการคัดเลือกข่าว เหตุการณ์สำคัญ ๆ ความรู้ที่เป็นประโยชน์หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาจัดพิมพ์เผยแพร่ให้ประชาชนในหมู่บ้าน จะช่วยแก้ปัญหาให้กับประชาชนในชนบทได้ไม่น้อย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 7 ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์ประสานงาน ตลอดจนบริการด้านวิชาการและอาชีพเพื่อพัฒนาชนบท มีกิจกรรมเสนอแนะดังนี้

1) กิจกรรมศูนย์วิชาการชุมชน จัดโรงเรียนให้เป็นแหล่งวิชาการ เพื่อให้นักเรียนและประชาชนในชุมชนใช้ประโยชน์ในการค้นคว้าหาความรู้และความบันเทิง

2) กิจกรรมบริการสุขภาพอนามัย โรงเรียนจัดให้มีการตรวจ แนะนำและบริการด้านสุขภาพอนามัยแก่นักเรียนและประชาชน โดยร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

3) กิจกรรมนิทรรศการแสดงผลงาน โรงเรียนจัดเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลผลิตจากการฝึกปฏิบัติให้ชุมชนได้รู้เห็นและให้การสนับสนุน

4) กิจกรรมศูนย์ประสานงานฝึกวิชาชีพท้องถิ่น การให้นักเรียนและประชาชนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ โดยเฉพาะในด้านวิชาชีพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น จะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนและนักเรียนในชนบทมีชีวิตรอดและความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น

5) กิจกรรมกองทุนสวัสดิการ โรงเรียนกระตุ้น
 ประสานงานและสนับสนุนให้การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการขึ้นในหมู่บ้าน
 เพื่อสร้างความมั่นใจและบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชน
 ในหมู่บ้านได้

6) กิจกรรมวันผู้ปกครองเยี่ยมโรงเรียน การจัดงาน
 วันผู้ปกครองเยี่ยมโรงเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ผู้ปกครองจะ
 ได้ชมการจัดการเรียนการสอน การปรับปรุงชั้นเรียน และผลงาน
 ของนักเรียน จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านและ
 โรงเรียน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 8 ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้
 เป็นศูนย์ส่งเสริมการกีฬา นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี
 ของท้องถิ่น มีกิจกรรมเสนอแนะดังนี้

1) กิจกรรมนันทนาการ โรงเรียนสนับสนุนให้มีกิจกรรม
 นันทนาการขึ้นในโรงเรียนและหมู่บ้าน เช่น ดนตรี ขับร้อง ฟ้อนรำ
 และการละเล่นพื้นเมือง เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ รู้จักใช้เวลา
 ว่างให้เป็นประโยชน์ และยังเป็นการรักษาเอกลักษณ์ของชาติ

2) กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ โรงเรียนสนับสนุนให้มีการ
 แข่งขันกีฬาในหมู่บ้าน โดยใช้สถานที่ของโรงเรียน ช่วยเหลือใน
 ด้านผู้ฝึกและอุปกรณ์ตามความเหมาะสม

3) กิจกรรมการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
 พื้นบ้าน การให้นักเรียนช่วยกันฟื้นฟู ทะนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม
 ที่มีในท้องถิ่นร่วมกับชุมชนสามารถสร้างความภูมิใจในเอกลักษณ์
 ของท้องถิ่น

4) กิจกรรมวันสำคัญของท้องถิ่น การจัดให้มีกิจกรรม
 วันสำคัญของท้องถิ่นจะสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่าง
 โรงเรียนกับชุมชน และกระตุ้นให้นักเรียนและบุคคลในชุมชนเห็น

คุณค่าของวัฒนธรรมและประเพณีเหล่านั้น

5) กิจกรรมบริการชุมชน โรงเรียนส่งเสริมให้มีการบริการด้านเครื่องใช้ สนามเด็กเล่น และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้ประชาชนได้เข้ามาใช้บริการตามความเหมาะสม

6) กิจกรรมศาสนาเพื่อชีวิต การให้นักเรียนได้ปฏิบัติศาสนกิจและนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและช่วยให้สังคมสงบสุขอีกด้วย

กิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นเพียงกิจกรรมเสนอแนะเมื่อโรงเรียนจะนำไปใช้ก็สามารถปรับปรุง คัดแปลง หรือแก้ไขเพิ่มเติม โดยยึดวัตถุประสงค์ของโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท และหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 เป็นหลัก การจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามสภาพความต้องการของท้องถิ่นและความพร้อมของโรงเรียน โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาในการพัฒนาคน และทรัพยากรของโรงเรียนเอง

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร

คุณภาพของการศึกษานั้น แม้ว่าจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น การบริหาร เขตบริการของโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ฯลฯ แต่ถ้าจะวิเคราะห์ให้รอบคอบแล้วคุณภาพของการศึกษาและประสิทธิภาพการทำงานขึ้นอยู่กับตัวครู การที่ครูมีประสิทธิภาพสูงขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบหลายอย่าง (กรมวิชาการ, 2518 : 1) ซึ่งความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับไพสิฐพรหมรักษา (2529 : 31) ที่ว่า ครูเป็นบุคลากรในโรงเรียนที่สำคัญ ในการดำเนินกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนให้ไป

สู่จุดมุ่งหมายได้ ซึ่งครุเหล่านี้ต้องมีลักษณะหรือความสำคัญพิเศษ อยู่ในตัวเองอย่างมากมาย ผู้วิจัยได้รวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคมและ เศรษฐกิจ

ฐานะตำแหน่งของบุคคลในสังคมมีความสำคัญมาก เพราะ เป็นสิ่งที่กำหนดให้บุคคลได้รู้ถึงสิทธิและหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ และยังเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความกระตือรือร้นในการยกฐานะ ตำแหน่งของตนให้สูงขึ้น เพราะฉะนั้นสถานภาพของสังคมและ เศรษฐกิจจึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคคลด้วย (อุทัย หิรัญโต, 2519 : 119)

ในด้านการให้คำจำกัดความ พรณิ ธรรมโชติ (2532 : 13 อ้างจาก จุมพล หนิมพานิช, 2524 : 163-164) ให้คำจำกัดความสถานภาพ (Status) ว่า หมายถึง ตำแหน่งของ สังคม แยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ สถานภาพทางสังคม และ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม เป็นฐานะตำแหน่งที่ สมาชิกเป็นอยู่ในสังคม ซึ่งได้มาตั้งแต่เกิดและสังคมใช้เป็นเกณฑ์ ในการประเมินบุคคลโดยไม่ได้พิจารณาถึงการกระทำ คือ อายุ และเพศ ส่วนสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจเป็นสถานภาพที่บุคคลได้มา เนื่องจากความสามารถ ทำให้เกิดความมั่งมีหรือมีทรัพย์สิน กล่าวคือ ผู้ที่เป็นเจ้าของความมั่งมี หรือทรัพย์สินจะแสดงออกให้เห็นในรูปของ การใช้ชีวิต ความสบาย และการกินดีอยู่ดี ถ้าเขามีทรัพย์สินมาก และถ้ามีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อย การแบ่งปันรายได้ย่อมน้อย จึงทำให้มีฐานะทางการเงิน หรือรายได้สูงตามไปด้วย และถ้ามี จำนวนสมาชิกมาก การแบ่งปันรายได้ย่อมมากขึ้น มีผลให้ฐานะทาง การเงินต่ำ

ส่วนบัวพันธ์ พรรคทิง สุรัสวดี หุ่นพยนต์ และสุชีล่า
 ดันชัยนันท์ (2532 : 13) กล่าวถึง ลักษณะพื้นฐานของบุคคลอื่น
 ได้แก่ เพศ ช่วงอายุการศึกษา และขนาดครอบครัวว่า เป็นปัจจัยที่
 สำคัญในการศึกษาด้านพฤติกรรม เพราะปัจจัยเหล่านี้มีส่วนในการ
 กำหนดการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้อง
 กับผลการวิจัยที่พบว่า ลักษณะของบุคคลดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับ
 การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคมและ
 เศรษฐกิจมาเป็นตัวแปรหลักตัวหนึ่งในการศึกษาคั้งนี้ และในตัว
 แปรหลักนี้ก็จะประกอบด้วย ตัวแปรย่อย เพศ อายุ สถานภาพ
 การสมรส ที่พักอาศัย จำนวนชั่วโมงที่สอน ประสบการณ์การทำงาน
 ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบ การฝึกอบรม รายได้เสริม และขนาด
 ของครอบครัว ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงาน
 ค้นคว้าที่เกี่ยวข้องนำมาสนับสนุน ดังนี้

3.1.1 เพศ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ
 เพศและความแตกต่างระหว่างเพศ เช่น ระบุ สาคริก และคนอื่น ๆ
 (2529 : 337) กล่าวว่า เพศ นอกจากจะแตกต่างกันบางประการ
 ในด้านกายภาพระหว่างเพศชายและเพศหญิงแล้ว ด้านแนวความคิด
 และจุดมุ่งหมายของชีวิตยังมีความแตกต่างกัน อาทิ ผู้ชายมีความคิด
 ลึกซึ้งและมีความตั้งใจปฏิบัติงานสูง ในขณะที่ผู้หญิงจะได้เปรียบเทียบ
 ในด้านความประณีตละเอียดละออ ส่วนในด้านการทำงาน สายัณห์
 พลเสสุรย์ (2532 : 10) ได้เปรียบเทียบเพศชาย-หญิง พบว่า
 เพศหญิงมีความต้องการที่จะเป็นผู้ประสบความสำเร็จในโลกการทำงาน
 น้อยกว่าเพศชาย แต่หากเพศหญิงมีโอกาสได้ทำงานเมื่อใดก็ตาม

เธอสามารถทำได้ดีกว่าชาย ในขณะที่เดียวกันเพศชายมีความต้องการ
ความก้าวหน้าและความสำเร็จในการทำงานสูงกว่า

ดังนั้น สรุปจากแนวคิดข้างต้นว่า เพศเป็นปัจจัยหนึ่ง
ของการทำงาน ผู้วิจัยจึงได้นำปัจจัยด้านเพศเป็นตัวแปรหนึ่งในการศึกษา
ครั้งนี้

3.1.2 อายุ

อายุนับเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดความมี
ประสิทธิภาพของงานดังที่รุทธ์ กล่อมช่อม (2527 : 114) ได้
รายงานผลการวิจัยว่า สถานภาพของบุคคลด้านอายุเป็นปัจจัยที่มีส่วน
กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัน
แรงงาน คือ มีอายุระหว่าง 20-40 ปี จะทำงานได้ดีและเนื่องจาก
กฎระเบียบข้าราชการครูกำหนดให้ผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นครูได้เมื่อ
อายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ และสามารถปฏิบัติงานได้จนถึงอายุ 60 ปี
ผู้วิจัยเห็นว่าช่วงห่างของอายุมีมาก คือตั้งแต่วัยหนุ่มสาว จนถึงวัย
ปลดเกษียณ จึงตั้งข้อสงสัยว่าอายุจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อ
ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามโครงการการศึกษา
เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดให้อายุเป็น
ตัวแปรหนึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

3.1.3 สถานภาพการสมรส

ในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการ
การศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทนั้น ต้องอาศัยผู้ที่มีคุณสมบัติ
หลายอย่างทั้งความสามารถส่วนตัว และปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่าง ๆ
สถานภาพการสมรสเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกและ
พฤติกรรมของบุคคล ซึ่งมีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

สุธรรม ประทานทรัพย์ (2520 : 45)

ศึกษาปัญหาซึ่งมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู
ที่สอนในระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบกับครู
ในจังหวัดใกล้เคียง พบว่า ครูโสดและครูที่สมรสแล้วประสบกับปัญหา
ด้านสภาพการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

เช่นเดียวกับที่กิตติ พงศ์เลิศฤทธิ์ (2532 :

บทคัดย่อ) ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสหกรณ์การเกษตร
ในเขตการสหกรณ์ฯ พบว่า พนักงานที่เป็นโสดกับผู้ที่สมรสแล้วมีความ
พึงพอใจในการปฏิบัติงานต่างกันโดยผู้ที่สมรสแล้วมีความพึงพอใจ
ในการปฏิบัติงานสูงกว่าผู้ที่โสดทุกด้าน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำสถานภาพการสมรสมาเป็นตัวแปร
ในการศึกษาครั้งนี้

3.1.4 ที่พักอาศัย

จากรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ
การศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ปีงบประมาณ 2526-2529
สรุปในส่วนที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของครูว่า การที่
ครูไม่ได้พักอาศัยในโรงเรียนหรือชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ทำให้ไม่มี
เวลาปฏิบัติราชการได้อย่างเต็มที่ และขาดความเอาใจใส่ใน
การปฏิบัติงาน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมความคิดเห็นและผลงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่พักอาศัยดังเช่น

ผลการวิจัยของกมลรัตน์ สุคันทรส (2522 : 130)

ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาของชุมชนในเขตการศึกษา 12 พบว่า
โรงเรียนที่มีครูพักอยู่ห่างจากโรงเรียนมากไม่สะดวกต่อการปรับปรุง

โรงเรียนและการพัฒนาชุมชน และเสนอแนะว่าทางราชการควรบรรจุครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงโรงเรียนและการพัฒนาชุมชน

ประสิทธิ์ พานิชวงษ์ (2522 : 140) ได้

ศึกษาความคิดเห็นของครูใหญ่ที่มีต่อการปรับปรุงโรงเรียนประชาบาลเป็นโรงเรียนชุมชนข้อค้นพบที่เกี่ยวกับภูมิลำเนาที่มีผลต่อการดำเนินงานพบว่า ครูใหญ่ส่วนมากอยู่นอกเขตโรงเรียน และยังปฏิบัติงานสนองความต้องการของชุมชนได้ไม่ดีเท่าที่ควร

ส่วนประหยัด รอดโพธิ์ทอง กล่าวว่า ภูมิลำเนาของความสำเร็จในงานพัฒนาชุมชนอยู่ที่กลุ่มนักพัฒนาที่ใกล้ชิดกับประชาชน โดยจะต้องเป็นคนในท้องถิ่นนั้น และไม่โยกย้ายไปอยู่ที่อื่น (หาญณรงค์ โตะชูวงศ์, 2528 : 21) ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ จักกฤช นรนิติพัฒนาการ (2528 : 240) ที่ว่าการห่างไกลจากครอบครัวและญาติพี่น้อง ทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเกิดความวิตกกังวล ซึ่งการเป็นห่วงเป็นใยต่อครอบครัว หรือผู้ที่ต้องอุปการะ นับว่าเป็นสถานการณ์ที่บั่นทอนกำลังใจของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมาก

สำหรับสนอง คุณมาศ (2528 : 91)

วิจัยเรื่อง บทบาทการพัฒนาชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนและผู้บริหารที่พักอาศัยอยู่นอกชุมชน มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษา ด้านส่งเสริมอาชีพ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านวัฒนธรรมและค่านิยม โดยรวมเฉลี่ยทุกด้าน และจำแนกเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีที่อยู่อาศัยในชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนทุกด้าน และจำแนกเป็นรายด้านมากกว่าผู้บริหารที่พักอาศัยอยู่นอกเขตชุมชน

ดังนั้น ที่พักอาศัยเป็นตัวแปรหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับ ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากความสะดวกสบายเป็นความต้องการของมนุษย์ประการหนึ่ง ระยะทางและระยะเวลามีส่วนสัมพันธ์กับความสะดวกสบายในการเดินทางไปปฏิบัติงาน ดังนั้นถ้าหากครูไม่มีปัญหาในเรื่องความห่างไกลจากบ้านถึงโรงเรียนแล้วก็จะทำให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่

3.1.5 จำนวนชั่วโมงสอน

จากรายงานการสัมมนา การวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาที่พหุฯ 3-5 สิงหาคม 2520 (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, 2520 : 30) ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการปฏิบัติของครูว่า จำนวนชั่วโมงการทำงานควรได้รับการพิจารณาและส่งเสริมเพื่อให้ครูได้ใช้เวลาในการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้ใช้เวลาในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยที่บทบาทและหน้าที่ของครูประถมศึกษาที่มีหลายด้านทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมต่อนักเรียนและสังคม การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ดังกล่าวต้องใช้เวลา ซึ่งเวลาส่วนใหญ่ที่ครูใช้ในการปฏิบัติงานเป็นเวลาราชการในระหว่างเปิดภาคการศึกษา และเวลาในแต่ละวันจะเริ่มตั้งแต่เวลาที่ครูมาถึงโรงเรียนไปจนถึงเวลาโรงเรียนเลิกจะเป็นเวลาที่ชั่วโมง และหน้าที่ก็ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดทั่วไป และข้อกำหนดเฉพาะแต่ละโรงเรียน ดังนั้นการที่ครูมีงานประจำและงานนอกเหนือจากหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสอน จะทำให้มีปัญหาในการปฏิบัติงาน (กรมสามัญศึกษา, 2522 : 27)

ส่วน สะอาด พงอินทร์ (2527 : 173)

ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทในการพัฒนาชุมชนของครูประถมศึกษา พบว่า ครูมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องเวลา ทั้งนี้เนื่องจากครูต้องทำหน้าที่สอนประจำชั้น และสอนทุกวิชา สำหรับการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช นั้น พบว่า การดำเนินงานตามโครงการประสบปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องมาจากครูรับภาระจำนวนชั่วโมงสอนมากแล้วยังมีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นอีก และจากการที่ต้องรับภาระหลายด้านจึงเป็นเหตุให้ผลการปฏิบัติงานไม่ดีเท่าที่ควร (ศูนย์วิจัยวางแผนและพัฒนาวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2528 : 3-13)

3.1.6 ประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นของผู้ปฏิบัติงาน เพราะประสบการณ์ถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญอย่างหนึ่ง จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ได้ทำงานอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่า การสอบคัดเลือกหรือการสอบแข่งขันตลอดจนการแต่งตั้งให้ครูดำรงตำแหน่งต่าง ๆ นั้น มักกำหนดคุณสมบัติด้านประสบการณ์การทำงานในด้านนั้น ๆ เสมอ และจากการวิจัยเรื่องบทบาททางการศึกษาของครูใหญ่ต่อการพัฒนาชุมชนของ สุรพงศ์ พูลสุวรรณ (2526 : 77-83) โดยศึกษาจากความคิดเห็นของครูใหญ่ ครู และประชาชน ผลการวิจัยพบว่า ครูและประชาชนเห็นว่า ครูใหญ่ที่มีอายุมากมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนมากขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากมีความเข้าใจในด้านต่าง ๆ และมีปัจจัยเกื้อหนุน เช่น ฐานะความมั่นคงในอาชีพ การได้รับการยกย่องนับถือ จึงทำให้มีกำลังใจในการแสดงบทบาทได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำประสบการณ์การทำงานมาเป็นตัวแปร
หนึ่งที่สำคัญว่า มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของ
ครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทด้วย

3.1.7 ระดับการศึกษา

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การศึกษาทำให้คนมี
ความรู้ความสามารถ หากคนมีการศึกษาสูงมากขึ้นเท่าไร ความรู้ความ
สามารถก็มีมากขึ้นไปด้วย ซึ่งทั้งความรู้ความสามารถเป็นคุณลักษณะ
ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติงาน นั่นคือ การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญ
ที่จะช่วยปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การศึกษาที่สมบูรณ์จะต้องเป็นการศึกษา
ที่เพิ่มพูนสติปัญญาทำให้มีความเชื่อมั่น สามารถตัดสินใจฉับ เหตุการณ์
โดยตนเองว่าตนสมควรจะทำอย่างไร ซึ่งคนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน
ก็จะมีประสบการณ์และความสามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ
แตกต่างกัน (รัตนา ต้นบุญเต็ก, 2531 : 37) และจากรายงาน
การวิจัยของคุสิต หวันเหรัมย์ (2531 : 192) พบว่าครูในโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรี
ขึ้นไป มีวัฒนธรรมในการทำงานด้านความขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบ
วินัย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความมีระเบียบ
วินัย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความมีมนุษย
สัมพันธ์แตกต่างกัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำตัวแปรระดับการศึกษามาศึกษาว่า
มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการ
ศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทหรือไม่

3.1.8 สาขาวิชาที่จบ

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 มีลักษณะจบ

ในตัวเอง มีวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพให้เรียน แต่ก็ประสบปัญหา การขาดแคลนครูทางวิชาชีพ ทั้ง ๆ ที่แต่ละโรงเรียนมีครูพอ ทำให้ ไม่สามารถจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพได้หรือได้ก็ไม่ได้พอ (คิ้วน ขาวหนู, 2526 : 9-10)

จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการ จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2530-2534 (ศูนย์วิจัยวางแผนและพัฒนาวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2528 : 3-12) พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ขาดบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะตำแหน่ง เนื่องจากปรัชญา การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษามุ่งให้การศึกษาในระดับพื้นฐาน ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาทุกสาขา สามารถจัดการเรียนการสอนใน ระดับประถมศึกษาได้ แต่ตามหลักสูตรประถมศึกษาปีพุทธศักราช 2521 การเรียนการสอนบางรายวิชาต้องใช้ผู้สอนที่มีความรู้ความ สามารถเฉพาะสาขาวิชา จึงจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวิชาการงานและ พื้นฐานอาชีพ เพราะผู้เรียนจะต้องได้รับความรู้ในระดับพื้นฐานวิชาชีพ ที่ถูกต้อง สำหรับการดำเนินชีวิตหรือศึกษาต่อเนื่องระดับสูงต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำสาขาวิชาที่ครูจบมาเป็นตัวแปร หนึ่งในการศึกษาด้วย

3.1.9 การฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ โดยเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้เพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ความถนัด และประสบการณ์ ตลอดจน เจตคติอันจำเป็นและเหมาะสมเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของงานที่ได้ กระทำอยู่หรือที่ได้รับมอบหมาย (เนาวรัตน์ พลายน้อย 2527 : 139)

ในส่วนของผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม

พอทิพย์ เพชรโบรี (2528 : บทคัดย่อ)

ศึกษาการประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครู
ประถมศึกษา กรณีการฝึกอบรมนักร้องในภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม ประเมิน
พฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประเมินความพึงพอใจ ผลการ
เรียนรู้ และติดตามผลในด้านการนำความรู้ไปปฏิบัติงานหลังการ
ฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการฝึกอบรมครบถ้วน ผู้เข้า
รับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อกระบวนการฝึกอบรมมีความรู้
เพิ่มขึ้น หลังการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ
ผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการ
จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับการ
วิจัยในเรื่องเดียวกัน ของ สุมาลี พลตรี (2528 : บทคัดย่อ).

แต่เป็นการศึกษากรณีการฝึกอบรมนักร้องในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ดังนั้น สรุปได้ว่า การฝึกอบรม เป็นวิธีการเพิ่มพูน
ความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ให้แก่บุคคล ซึ่งจะทำให้บุคคล
ที่ได้รับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดี
ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำการฝึกอบรมเป็นตัวแปรหนึ่งในการศึกษา
วิจัยครั้งนี้

3.1.10 รายได้เสริม

บุคคลไม่ว่าอาชีพใดต้องเกี่ยวข้องกับเรื่อง
เศรษฐกิจและเศรษฐกิจก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ
กระทำในเรื่องต่าง ๆ (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, 2523 : 1-15)
การที่คนเราจะดำรงชีวิตอยู่ได้ ประการสำคัญต้อง
มีปัจจัยอย่างเพียงพอและต่อจากนั้นก็ต้องการดำรงชีวิตอยู่อย่างสะดวก

สบายในปัจจุบันอื่น ๆ อีก ซึ่งเศรษฐกิจจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนในเรื่องการสนองปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยอื่น ๆ (วิทยากร เชียงกุล, 2530 : 2) ดังนั้น ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีอาชีพใด

ในส่วนของงานวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ฉอาน วุฒิกรรมรักษา (2525 : บทคัดย่อ) ศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการสร้างงานในชนบท ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการเข้ามามีส่วนร่วม คือผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าเข้ามามีส่วนร่วมออกแรง ออกเงิน/วัสดุ และร่วมเป็นกรรมการในปริมาณที่มากกว่าผู้มีเศรษฐกิจต่ำ ส่วนสุกัญญา สิงห์ชม (2528 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การสตรีในชนบท ผลของการวิจัยโดยสรุปพบว่า กลุ่มพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน ที่มีรายได้สูงจะมีส่วนร่วมกิจกรรมการพัฒนาชนบทมากกว่า กลุ่มพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน ที่มีรายได้ต่ำ

ในส่วนของความคิดเห็นไพสิทธิ พรหมรักษา (2529 : 150) กล่าวว่า การที่ระบบการบริหารงานบุคคลของทางราชการปรับปรุงไม่ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นเหตุให้ระบบเงินเดือนไม่ค่อยสัมพันธ์กับปริมาณและคุณภาพของงานเพราะทางราชการไม่สามารถหารายได้มากำจุนเงินเดือนของข้าราชการให้เท่าเทียมกันในราคาตลาด ข้าราชการบางส่วนต้องประกอบอาชีพเพิ่มเติม ทำให้การอุทิศเวลาให้แก่งานราชการน้อยลง เป็นเหตุให้ผลงานที่ทางราชการได้รับไม่เต็มที่ ดังนั้นการที่คนเราจะดำรงชีวิตอยู่ได้ประการสำคัญต้องมีปัจจัยอย่างเพียงพอและต่อจากนั้นก็ต้องการดำรงชีวิตอยู่อย่างสะดวกสบายในปัจจุบันอื่น ๆ อีก ซึ่งเศรษฐกิจจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนในเรื่องการสนองปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยอื่น ๆ (วิทยากร เชียงกุล, 2530 : 2)

จากการศึกษาของนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยมีความสงสัยว่า การที่ครูมีรายได้เสริมกับครูที่ไม่มีรายได้เสริมจะมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานหรือไม่อย่างไร

3.1.11 ขนาดของครอบครัว

จากการศึกษาของกรมการพัฒนาชุมชน (2528 : 15) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างในความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ผลการวิจัยพบว่า ระดับรายได้และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตมีความแตกต่างกันในด้านความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนสมาชิกในครัวเรือนหรือขนาดของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับรายได้ ถ้าหากว่าครอบครัวขนาดเล็ก สมาชิกมีเพียง 1-2 คน ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูก็ลดต่ำกว่าครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกมาก และขนาดของครอบครัวพิจารณาได้จากจำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันเป็นเกณฑ์กำหนดครอบครัวขนาดเล็กมีจำนวนบุตร 1-2 คน ขนาดกลางมีจำนวน 3-4 คน และขนาดใหญ่มีจำนวน 5 คน ขึ้นไป (ลาดทองใบ ภูอภิรมณ์, 2530 : 32)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำขนาดของครอบครัวมาศึกษาว่า มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทหรือไม่

3.2 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

การพัฒนาชนบทเป็น "การเปลี่ยนแปลงทางสังคม" ซึ่งต้องอาศัยผู้ทำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาชนบทจะบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติงานที่ต้องเข้าใจแนวคิดในการพัฒนาชนบทได้อย่างชัดเจน (วัน เดชพิชัย, 2527 : 7)

จากการประเมินโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน
ในเขตชนบท ปีงบประมาณ 2526-2529 (สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529 : 40-45) ได้สรุปผลการ
ประเมินว่า การดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนา
หมู่บ้านในเขตชนบท ประสบปัญหามากมาย ทำให้การปฏิบัติงาน
บรรลุวัตถุประสงค์ในระดับน้อย สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับบุคลากร
คือครูไม่ครบชั้นเรียน ครูขาดความรู้ความชำนาญในการสอนวิชาที่
ผู้บริหาร หรือครูย้ายไปดำรงตำแหน่งที่อื่นอยู่เสมอ ครูมีปัญหาเรื่อง
ที่พักอาศัยอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน และที่สำคัญครูไม่ได้รับการอบรม
ทำให้ไม่เข้าใจหลักการและแนวทางการดำเนินงานตามโครงการ
เป็นเหตุให้ครูบางคนไม่เข้าใจและคิดว่ากิจกรรมของโครงการ
คืองานเดิมของครู ทำให้กระบวนการจัดกิจกรรมตามโครงการการ
ศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ไม่เป็นระบบไม่ต่อเนื่อง ดังนั้น
ผู้วิจัยจึงได้เลือกปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจมาเป็นตัวแปรหนึ่ง
ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

3.3 ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อประสิทธิภาพ
ขององค์การ ทั้งนี้เพราะว่าการบริหารองค์การที่จะได้ทั้งงานและ
น้ำใจควบคู่ไปด้วยนั้น จำเป็นต้องทำให้ทุกคนมีความพึงพอใจพร้อม
ที่จะปฏิบัติงานด้วยความสามารถ

จากรายงานการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบที่เอื้ออำนวย
และ/หรือเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงการประถมศึกษาในอนาคต
(กรมสามัญศึกษา, 2520 : 27) ได้กล่าวสรุปทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
ในวงการต่าง ๆ ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้
การศึกษาระดับประถมศึกษาประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว

ว่า ขวัญกำลังใจและความพึงพอใจในการทำงานของครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะเกี่ยวข้องกับควมรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านยืนยันว่า ขวัญและความพึงพอใจของครูอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากการบริหาร การพิจารณาความดีความชอบ สวัสดิการมีน้อย และครูจำนวนมากมีเศรษฐกิจไม่ดี

การทำงานพัฒนาชนบทจะประสบความสำเร็จได้ โดยนักบริหารจะต้องคิดหาทางส่งเสริม สนับสนุน เพื่อช่วยการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยการทำทางเพิ่มเติมหรือปรับปรุง ให้มีการตอบสนองปัจจัยบำบัด (Hygiene factor) เพิ่มขึ้นจนพอที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโดยไม่มีทุกข์และหมดกำลังใจในการทำงาน การจัดให้มีปัจจัยบำบัดอย่างเพียงพอ และเหมาะสมย่อจะทำให้เกิดสภาวะแวดล้อมของการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการที่บุคคลจะสามารถจัดความไม่พอใจในการทำงานให้หมดไป ซึ่งเป็นเงื่อนไขประการแรกก่อนที่จะทำงานด้วยจิตใจ และพร้อมที่จะทุ่มเทอย่างเต็มที่ เพื่อให้มีผลงานมากและดีที่สุด สิ่งที่จะก่อให้เกิดผลประการหลังต้องอาศัยปัจจัยที่ทำให้เกิดการจูงใจ (Motivation factors) ซึ่งเน้นในเรื่องการปรับที่ด้วงาน (ขจรศักดิ์ หาญณรงค์, 2527 : 240-242)

ส่วนงานวิจัยของปรัชญา สีมาจารย์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงปัจจัยจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครูมัธยมในท้องที่กัณฑ์ พบว่า ครูมีระดับการปฏิบัติงานในท้องที่กัณฑ์ และ ไม่กัณฑ์ แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยจูงใจในด้านความมั่นคงปลอดภัย การได้รับการยอมรับในโรงเรียนและสังคม ความมุ่งหวังการถือกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัย การพักผ่อนและนันทนาการ ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน และการได้รับการยกย่องนับถือ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครู ดังนี้

ชานนท์ พงศ์อุดม (2526 : บทคัดย่อ) ศึกษาถึงองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครเดินสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบส่วนตัวในด้านเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และภูมิลำเนา ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน และองค์ประกอบด้านความพึงพอใจพบว่า ครูอาสาที่มีระดับความพอใจสูงจะปฏิบัติงานได้ดีกว่า

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 40-45) ได้สรุปปัญหาการดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ปีงบประมาณ 2526-2529 ว่า โครงการประสบปัญหา 4 ด้าน คือ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านการนิเทศติดตาม และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับปัญหาด้านบุคลากรนั้นพบว่า มีสาเหตุดังนี้

- 1) บางโรงเรียนมีบุคลากรน้อย ครูไม่ครบชั้น ทำให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน
- 2) บุคลากรผู้สอนในโรงเรียนบางโรงเรียนขาดความรู้ความชำนาญในการสอนวิชาชีพตามความต้องการของท้องถิ่น
- 3) ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูผู้สอนต้องย้ายไปดำรงตำแหน่งที่อื่นอยู่บ่อย ๆ ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนหยุดชะงักไม่ต่อเนื่อง
- 4) ขาดวิทยากรท้องถิ่นที่จะให้ความรู้ด้านวิชาชีพแก่นักเรียนและชุมชน

5) บุคลากรที่ไม่ได้รับการอบรมสัมมนาในโรงเรียน บางคนไม่เข้าใจแนวทางดำเนินงานตามโครงการ และบางคนมี ปฏิกริยาต่อต้านไม่ให้ความร่วมมือ

6) บุคลากรในโรงเรียนบางคนที่ไม่ได้พักอาศัยใน โรงเรียนหรือชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ทำให้ไม่มีเวลาปฏิบัติราชการ ได้อย่างเต็มที่ ทำให้ขาดความเอาใจใส่ ขาดการประสานงานกับ ชุมชน

7) ครูบางคนเข้าใจว่ากิจกรรมของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทเป็นงานนอกเหนือจากหลักสูตร

8) บุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท บางคนขาดความกระตือรือร้นในการ ปฏิบัติงาน

ในส่วนการวิจัยของกรมการพัฒนาชุมชน (2530 : 91-92) ศึกษาถึงปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับตำบล พบว่า กรรมการพัฒนาสตรีระดับตำบล ที่มีอายุสูง ฐานะทางเศรษฐกิจสูง การได้รับการอบรมซ้ำแฉ่งมากครั้ง การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ และผู้นำชุมชนมากครั้ง การได้รับข่าวสารจากภายนอกมาก การมีความ เข้าใจในบทบาทหน้าที่มาก และที่คาดหวังผลประโยชน์มากจะ ปฏิบัติหน้าที่ได้ดี

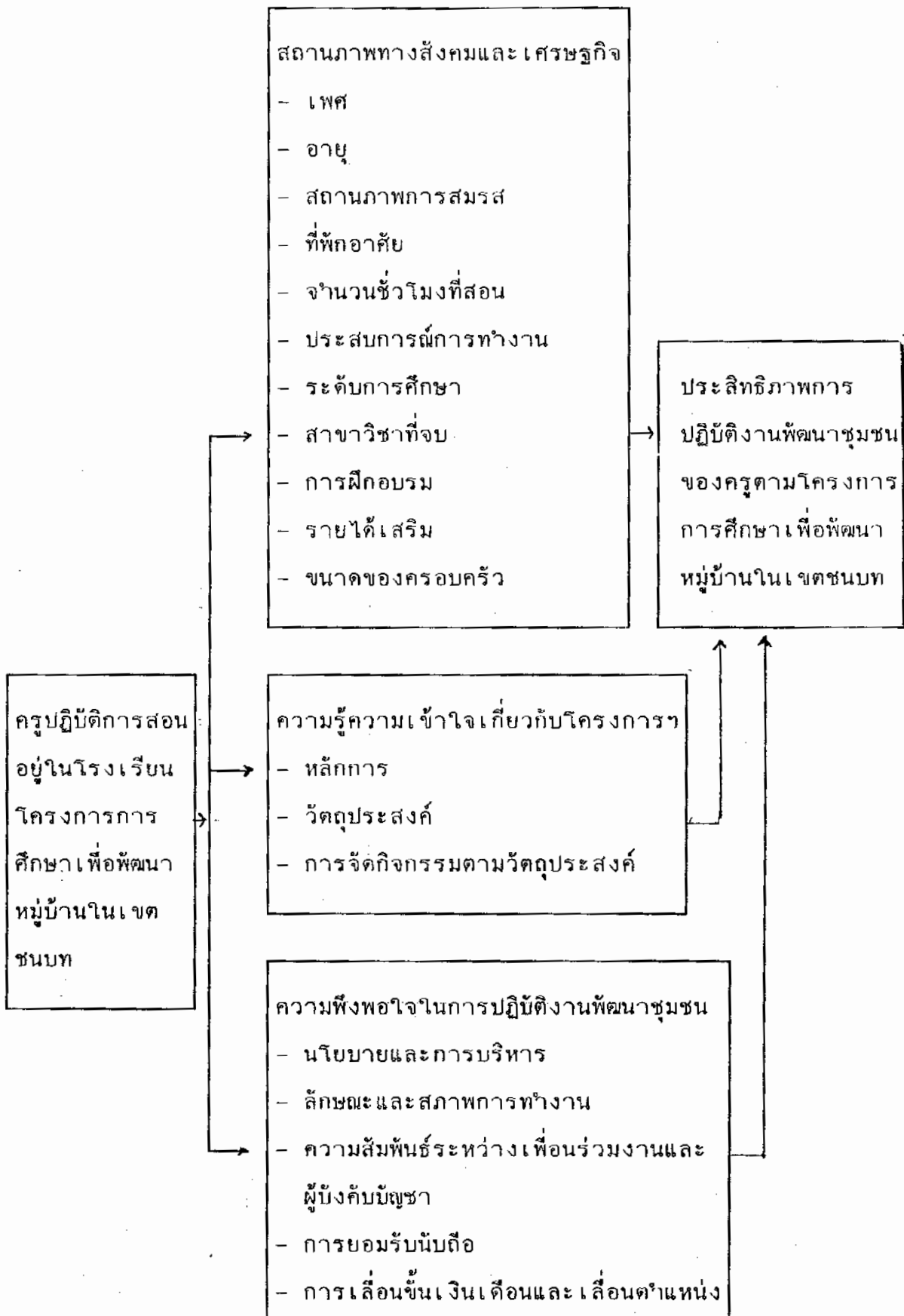
ปีต่อมา กรมการพัฒนาชุมชน (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษาถึงปัจจัยหรือปัญหาอุปสรรคบางประการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตามบทบาทของตนเอง พบว่า ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนที่มีอายุสูง ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่และ ผู้นำชุมชนมาก การติดตามข่าวสารการพัฒนาชุมชน การที่มีความรู้ความ เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง การมีโอกาสแสดงความสามารถ

และการที่ทราบว่ามีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน จะมีระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทได้ดี

ส่วน สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "บทบาทในการพัฒนาชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ครูมีบทบาทรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครู คือครูไม่มีเวลา และสวัสดิการไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การคมนาคมไม่สะดวก ขาดงบประมาณไม่เพียงพอ และระบบการจัดทำงบประมาณมีวิธีการยุ่งยากและล่าช้า

ซึ่งปัญหาดังกล่าวข้างต้นมีลักษณะที่สอดคล้องกับผลการประเมินโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ปีงบประมาณ 2530-2531 ด้วย (สุรัตน์ บุญฤทธิ์, 2524 : 49)

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ในสภาพปัจจุบันการปฏิบัติงานด้านพัฒนาชุมชนของโรงเรียนยังคงเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอยู่มาก ทั้งที่เป็นปัญหามาจากบุคลากรในโรงเรียน สภาพชุมชน และปัญหาจากรัฐบาล ในด้านปัญหาที่มาจากตัวครู พบว่า มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา ขาดความพร้อม ขาดการปฏิบัติงานตามกระบวนการ ขาดความรู้ความสามารถ และขาดขวัญกำลังใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน

วัตถุประสงค์

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
พัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการการศึกษา
เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทของครู
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครู
3. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครู
ตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
4. เพื่อศึกษาการจัดกลุ่มใหม่ของปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของปัจจัย
ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษา
เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรย่อยที่ได้จากการจัดกลุ่มใหม่
ของปัจจัยกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการ
การศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
6. เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
พัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

สมมติฐาน

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
พัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
มีสมมติฐานดังนี้

1. การจัดกลุ่มใหม่ของปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของปัจจัยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทมีมากกว่า 3 กลุ่มปัจจัย
2. ตัวแปรย่อย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ที่พักอาศัย จำนวนชั่วโมงที่สอน ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบ การฝึกอบรม รายได้เสริม ขนาดของครอบครัว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ ความพึงพอใจเกี่ยวกับนโยบายและการบริหาร ความพึงพอใจเกี่ยวกับลักษณะและสภาพการทำงาน ความพึงพอใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ความพึงพอใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ความพึงพอใจเกี่ยวกับการยอมรับนับถือ และความพึงพอใจเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนและเลื่อนตำแหน่ง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
3. ปัจจัยด้าน (1) สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ตัวแปรย่อย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ที่พักอาศัย จำนวนชั่วโมงที่สอน ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบ การฝึกอบรม รายได้เสริม และขนาดของครอบครัว (2) ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ และ (3) ความพึงพอใจเกี่ยวกับนโยบายและการบริหาร ความพึงพอใจเกี่ยวกับลักษณะและสภาพการทำงาน ความพึงพอใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ความพึงพอใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา

ความพึงพอใจเกี่ยวกับการยอมรับนับถือ และความพึงพอใจเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนและเลื่อนตำแหน่ง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

ความสำคัญและประโยชน์

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้นผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่กำลังจะจัดตั้งขึ้นใหม่ ดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้

- 1.1 ทำให้ทราบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทของครู
- 1.2 ทำให้ทราบระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครู
- 1.3 ทำให้ทราบระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครู
- 1.4 ทำให้ทราบการจัดกลุ่มใหม่ของปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของปัจจัยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

1.5 ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรย่อยที่ได้จากการจัดกลุ่มใหม่ของปัจจัยกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

1.6 ทำให้ทราบตัวพยากรณ์ที่ดีของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 เป็นแนวทางให้ผู้บริหารดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง และส่งเสริมให้ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ในเขตชนบทได้ปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 เป็นแนวทางให้สถาบันการผลิตครู ได้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อหาวิธีการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 เป็นแนวทางให้สถาบันการใช้ครูได้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อหาวิธีการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 เป็นแนวทางให้สถาบันการใช้ครูใช้สมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท เพื่อคัดเลือกครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่เข้าโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนที่เข้าโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ปีการศึกษา 2534 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครู ตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบททางด้าน (1) ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ประกอบด้วยตัวแปรย่อย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ที่พักอาศัย จำนวนชั่วโมงที่สอน ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบ การฝึกอบรม รายได้เสริมและขนาดของครอบครัว (2) ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ประกอบด้วย ตัวแปรย่อย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ (3) ปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนประกอบด้วยตัวแปรย่อย ความพึงพอใจด้านนโยบายและการบริหาร ความพึงพอใจเกี่ยวกับลักษณะและสภาพการทำงาน ความพึงพอใจเกี่ยวกับสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา การยอมรับนับถือ และความพึงพอใจเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนและเลื่อนตำแหน่ง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ได้แก่

3.1.1 ด้านสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ประกอบด้วยตัวแปรย่อย

- เพศ แบ่งเป็น 2 ระดับคือ เพศชาย และ เพศหญิง

- อายุ นับอายุจริงเป็นปี

- สถานภาพการสมรส แบ่งเป็น 2 ระดับคือ โสด และสมรส

- ที่พักอาศัย นับระยะทางจากที่พักอาศัยถึง โรงเรียนเป็นกิโลเมตร

- จำนวนชั่วโมงที่สอน นับจำนวนชั่วโมงที่สอน ต่อสัปดาห์เป็นชั่วโมง

- ประสบการณ์การทำงาน นับจำนวนอายุราชการเป็นปี

- ระดับการศึกษา แบ่งเป็น 4 ระดับคือ ระดับต่ำกว่าอนุปริญญา อนุปริญญา ปริญญาตรี และปริญญาโท

- สาขาวิชาที่จบ แบ่งเป็น 2 ระดับคือ วิชาสามัญ และวิชาอาชีพ

- การฝึกอบรม นับจำนวนครั้งที่ได้รับการฝึกอบรม

- รายได้เสริม แบ่งเป็น 2 ระดับคือ มีรายได้ที่ได้จากเงินเดือนเพียงอย่างเดียวและมีรายได้จากเงินเดือนและการประกอบอาชีพอื่น

- ขนาดของครอบครัว นับจำนวนบุตรเป็นคน

3.1.2 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ การศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ประกอบด้วยตัวแปรย่อยความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์ และการจัดกิจกรรมตาม วัตถุประสงค์ของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง และน้อย

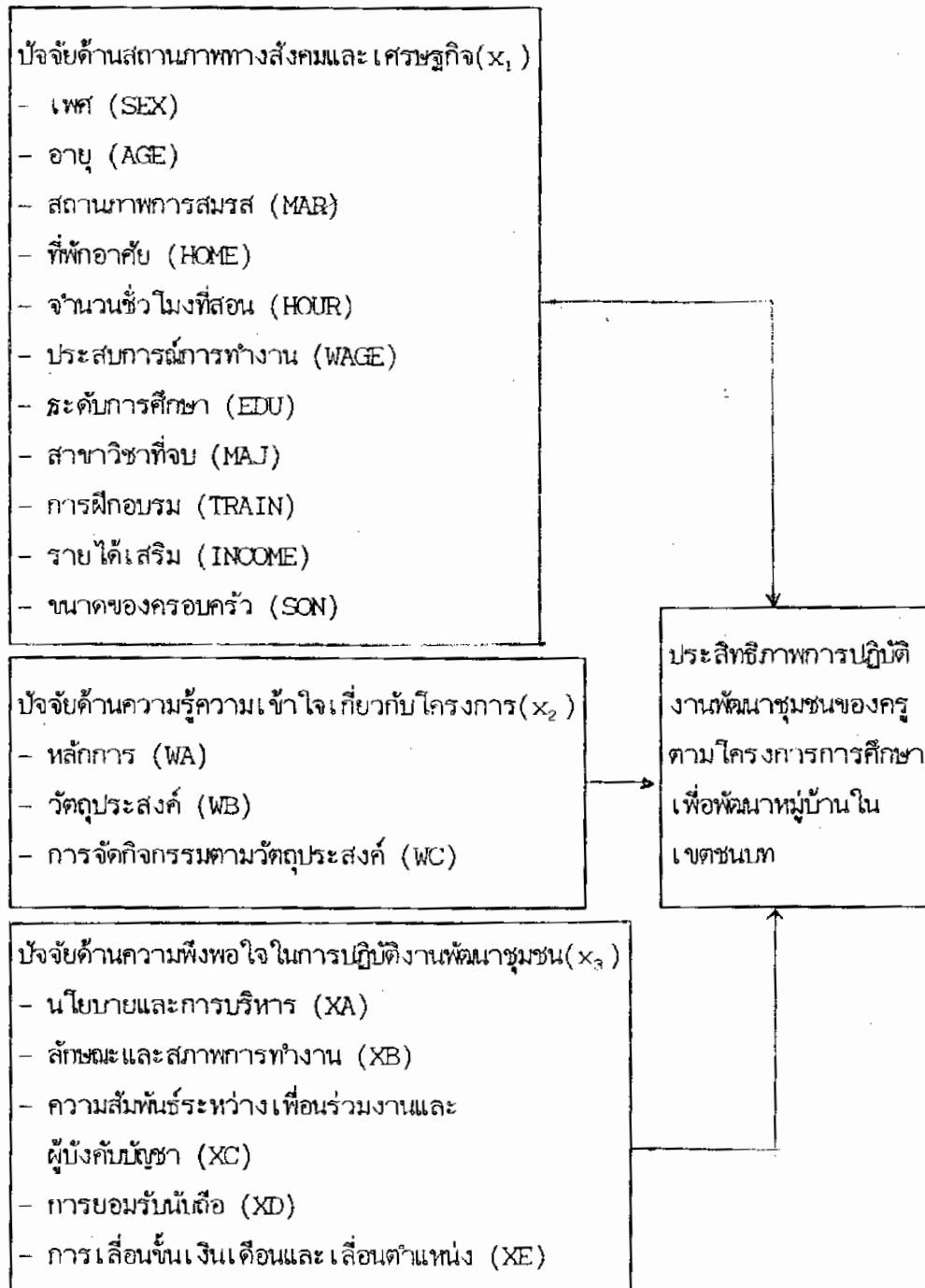
3.1.3 ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ประกอบด้วยตัวแปรย่อยความพึงพอใจเกี่ยวกับนโยบายและการบริหาร ลักษณะและสภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและ ผู้บังคับบัญชา การยอมรับนับถือและการเลื่อนขั้นเงินเดือนและ เลื่อนตำแหน่ง แบ่งเป็น 3 ระดับคือ พึงพอใจสูง ปานกลาง และต่ำ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท โดยการประเมินระดับผลการ ปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ในเขตชนบท จากผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท และประธานกรรมการศึกษา

ภาพประกอบ 3 ขอบเขตของการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (x)
(Independent Variable)

ตัวแปรตาม (y)
(Dependent Variables)

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการภายใต้ข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

1. คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามและแบบทดสอบของครูที่ปฏิบัติการสอนผู้บริหารโรงเรียนและประธานกรรมการศึกษาในโรงเรียนโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทเป็นคำตอบที่ผู้ตอบตอบตามความเป็นจริง
2. ครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนโครงการการพัฒนาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้เข้าอบรมโครงการฯ และศึกษาจากหนังสือคู่มือ
3. กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมดมีลักษณะ เป็น เอกพันธ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้นิยามศัพท์เฉพาะดังนี้
โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท หมายถึง โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ใช้โรงเรียนประถมศึกษาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชนบท

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ปีงบประมาณ 2534 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน หมายถึง ผลการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ที่สามารถปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 8 ข้อ ของ

โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ซึ่งพิจารณาได้จากผลการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และประธานกรรมการศึกษา

ครู หมายถึง ครูปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนที่เข้าโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ปีการศึกษา 2534 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครู หมายถึง ปัจจัยที่ประกอบด้วยปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครู

ที่พักอาศัย หมายถึง ระยะทางจากสถานที่ครูพักอาศัยในขณะที่ปฏิบัติราชการอยู่ในโรงเรียนโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทถึงโรงเรียนที่ครูปฏิบัติงานนับจำนวนเป็นกิโลเมตร

จำนวนชั่วโมงที่สอน หมายถึง จำนวนชั่วโมงที่ครูทำการสอนประจำชั้นหรือประจำวิชาในระยะเวลา 1 สัปดาห์ ในโรงเรียน

ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่ผู้ตอบแบบสอบถามเริ่มบรรจุเข้ารับราชการครูจนถึงวันที่ตอบแบบสอบถามไม่นับรวมเวลาที่ผู้เคยลาออกหรือถูกสั่งพักราชการเกิน 6 เดือน

การฝึกอบรม หมายถึง จำนวนครั้งที่ครูได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน และโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท นับจำนวนครั้งตั้งแต่โรงเรียนเข้าในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

สาขาวิชาที่จบ หมายถึง สาขาวิชาที่ครุรับวุฒิการศึกษาสูงสุด โดยศึกษาเป็นวิชาเอกในสถาบันการศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. วิชาสามัญ เช่น ประถมศึกษา ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วัฒนธรรม เป็นต้น
2. วิชาอาชีพ เช่น คหกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ ช่างอุตสาหกรรมศิลป์ เป็นต้น

รายได้เสริม หมายถึง รายได้ที่ได้จากเงินเดือนและ รายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพอื่น คิดเป็นจำนวนรายได้ต่อเดือน

ขนาดของครอบครัว หมายถึง จำนวนบุตรที่เกิดจาก บิดา มารดาเดียวกัน

ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนา หมู่บ้านในเขตชนบท หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และการจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ 8 ข้อ ของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน หมายถึง ความรู้สึก หรือเจตคติในทางที่ดีของครูที่มีต่อการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามโครงการ การศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ในด้านนโยบายและการบริหาร ลักษณะสภาพการทำงานความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา การยอมรับนับถือ และการเลื่อนขั้นเงินเดือนและตำแหน่ง